

Historieglimt 14

Lade i sagaene

Lade blir ofte nevnt i sagaene. I lang tid har historikerne vært skeptisk til sannhetsgehalten i sagaene. De har regnet med at sagaskriverne må ha bygget på hva folk har fortalt og gjenfortalt gjennom flere generasjoner og at stoffet da har blitt endret og ikke er helt dekkende for det som skjedde. Nå er dette blitt omvurdert slik at man er mer tilbøyelig til å mene at det som ble muntlig overlevert er mer pålitelig enn tidligere antatt. La oss derfor se på hva ulike deler av Snorre Sturlasons kongesagaer forteller om viktige hendelser på Lade.

I Harald Hårfagres saga avsnitt 9 finner vi: *"Kong Harald reiste nå tilbake til Trondheimen (nordfra) og ble der vinteren over, der regnet han siden han hadde sitt hjem. Han bygde den største hovedgården sin der, den heter Lade. Den vinteren giftet han seg med Åsa, datter til Håkon jarl Grjotgardsson, kongen satte Håkon svært høyt."* I avsnitt 38 leser vi: *"Håkon Grjotgardsson Ladejarl hadde styringen over hele Trondheimen, når kong Harald var annensteds i landet, og Håkon var den mann kongen satte høyest i Trøndelag. Etter Håkons fall fikk hans sønn Sigurd riket og ble jarl i Trondheimen, han bodde på Lade... Sigurd jarl var en usedvanlig klok mann."*

I Håkon den godes (Adalsteinfostre) saga avsnitt 11 står det: *"Kong Håkon var i julegjestebud i Trondheimen, Sigurd jarl hadde stelt det til for ham på Lade."* Det er i forbindelse med dette besøket sagaen forteller utførlig om hvorledes de trønderske høvdingene nærmest tvang den kristne kong Håkon til å være til stede ved blotet. Ladejarlene var ivrige tilhengere av den gamle religionen og ved gården hadde de et stort hov. Avsnitt 14 sier: *"Sigurd Ladejarl var svær til å blote, og det var Håkon, far hans, også. Sigurd jarl holdt alle blotgildene på kongens vegne der i Trøndelag. Etter hedensk skikk skulle alle bøndene komme dit hvor hovet var når det skulle være blot, og de skulle ta med seg dit alt det de trengte av mat og drikke... Sigurd jarl var raus og gavmild; han gjorde engang noe som det går stort ord om, han laget et svært gilde på Lade og bar selv alle omkostningene."* Og i avsnitt 17: *"Om høsten, første vinterdag, var det blotgilde på Lade, dit kom kongen. Før når han hadde vært til stede der det var blot, hadde han alltid brukt å få mat i et lite hus for seg sammen med noen få menn, men bøndene klaget på at ikke kongen satt i høgsetet sitt når det var best mat og størst glede."* De fikk lurt ham rent symbolsk til å delta i blotmåltidet. Dette gjorde kongen rasende og han så det alltid senere som et stort svik overfor Kristus.

I Håkon jarls saga avsnitt 8 fortelles av han satt på Lade om vinteren og hadde sine skip i Helsingland mens Gunnhildssønnene satt på Møre og truet Håkon jarls posisjon i denne tiden da han hadde kongemakt i landet.

I Olav Trygvessons saga 42 fortelles det om et stor gjestebud på Lade: *"Kong Olav hadde skipene sine liggende i Nidelva, han hadde 30 skip og mye*

og godt folk. Kongen selv var oftest på Lade med hirden. Da det tok til å li mot den tid blotet skulle være inne på Mære, gjorde Olav i stand et stort gjestebud på Lade; han sendte bud inn på Strinda og opp i Gauldal og bad til seg høvdinge og andre storbønder. Da gjestebudet var ferdig stelt til, og gjestene var kommet, ble det et godt og staselig lag der første kvelden, og det ble skjenket svært så flittig. Folk ble grundig drukne. Etterpå sov de alle sammen i ro der om natten.” Dagen etter på Frostatinget forsøkte bøndene å få kongen med på blot, men der møtte de sin overmann ved at han truet med i tilfellet å blote, ikke dyr, men mennesker, nemlig de trønderske høvdingene!

I avsnittene 48-50 leser vi om Karks drap av Håkon jarl og at Kark selv ble henrettet av kongen som en som svek sin herre. I avsnitt 59 kan vi lese om hovet på Lade: *”Kong Olav dro videre til Nordmøre med hæren, og kristnet det fylket. Så seilte han videre inn til Lade og lot hovet rive ned og tok alt gullet og pynten av guden ut av hovet. Fra døren på hovet tok han en stor gullring, som Håkon jarl hadde latt gjøre. Så lot kong Olav hovet brenne.”* I avsnitt 60 ser vi at denne gullringen gir et etterspill da kongen fridde til dronning Sigríð Storråde av Svitjod og gav henne ringen. Det viste seg at ringen var av kobber innvendig og dronningen ble temmelig oppbragt!

I Olav den helliges saga 42 kan vi lese om en konflikt mellom Ladejarlene og kong Olav Haraldsson ved at jarlene lot husene i Nidaros forfalle og heller vedlikeholdt og styrket jarlesetet på Lade. Det var et varsel om opposisjonen mot Olav. Den resulterte til sist i slaget på Stiklestad.